

SFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW NARODOWEGO INSTYTUTU WOLNOŚCI – CENTRUM
ROZWOJU SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO W RAMACH RZĄDOWEGO PROGRAMU
ROZWOJU ORGANIZACJI OBYWATELSKICH NA LATA 2018–2030 PROO

Strategia Rozwoju Fundacji Centrum Inicjatyw na Rzecz Społeczeństwa FCIS do 2030 roku

RAPORT Z KONSULTACJI SPOŁECZYCH Warsztat World Café, Białystok 23.10.2025 r.

Fotografia z przebiegu warsztatu, Źródło: zasoby Fundacji FCIS

I. Przebieg konsultacji

Warsztat został przeprowadzony techniką partycypacji obywatelskiej pod nazwą World Café opartą na założeniu, że ludzie noszą w sobie wystarczająco dużo mądrości i kreatywności, żeby stawić czoła nawet najtrudniejszym wyzwaniom. Wystarczy tylko stworzyć odpowiedni kontekst i osiągnąć wystarczający stan skupienia, żeby zyskać dostęp do tych zasobów i wykorzystać je w najważniejszych sprawach.

Celem warsztatu była wymiana informacji i pomysłów oraz określenie potrzeb i oczekiwań wszystkich zaangażowanych stron – osób reprezentujących Partnerów Strategicznych (ale nie znalezienia konkretnych rozwiązań).

Osoby uczestniczące reprezentowały organizacje: samorządy lokalne, instytucje kultury i sztuki, instytucje ochrony przyrody, szkoły, uczelnie wyższe, firmy, organizacje pozarządowe, twórców cyfrowych, edukatorów z 14 krajów – większość zrzeszonych w międzynarodowym stowarzyszeniu Innovation Circle Network, którego członkiem jest organizator wydarzenia – Fundacja FCIS.

**SFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW NARODOWEGO INSTYTUTU WOLNOŚCI – CENTRUM
ROZWOJU SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO W RAMACH RZĄDOWEGO PROGRAMU
ROZWOJU ORGANIZACJI OBYWATELSKICH NA LATA 2018–2030 PROO**

Strategia Rozwoju Fundacji Centrum Inicjatyw na Rzecz Społeczeństwa FCIS do 2030 roku

Stworzono kawiarnianą atmosferę. Uczestnicy usiedli przy 6 stolikach. Format przebiegu spotkania był jednoczesną rozmową o wielu aspektach Strategii Rozwoju FCIS do 2030 roku (przypisanych do osobnych stolików) przez uczestników podzielonych na grupy.

Przy stolikach dokonano wymiany 11 różnych projektów strategicznych planowanych do realizacji do 2030 roku. Uczestnicy mogli omówić wszystkie projekty. Każda osoba miała możliwość czynnego uczestnictwa w dyskusji i przekazania swoich uwag, które spisano na oddzielnych kartach.

Na koniec przeprowadzono dwa głosowania za pomocą aplikacji mentimeter.com: 1 dotyczyło wskazania projektu, który najbardziej zainteresował uczestników i w którego realizację chcą się włączyć. 2 głosowanie dotyczyło ewaluacji uczestników i zebrania opinii o ich subiektywnych odczuciach z udziału w spotkaniu i formie dyskusji.

Fotografie z przebiegu warsztatu, Źródło: zasoby Fundacji FCIS

**SFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW NARODOWEGO INSTYTUTU WOLNOŚCI – CENTRUM
ROZWOJU SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO W RAMACH RZĄDOWEGO PROGRAMU
ROZWOJU ORGANIZACJI OBYWATELSKICH NA LATA 2018–2030 PROO**

Strategia Rozwoju Fundacji Centrum Inicjatyw na Rzecz Społeczeństwa FCIS do 2030 roku

Fotografie z przebiegu warsztatu, Źródło: zasoby Fundacji FCIS

**SFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW NARODOWEGO INSTYTUTU WOLNOŚCI – CENTRUM
ROZWOJU SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO W RAMACH RZĄDOWEGO PROGRAMU
ROZWOJU ORGANIZACJI OBYWATELSKICH NA LATA 2018–2030 PROO**

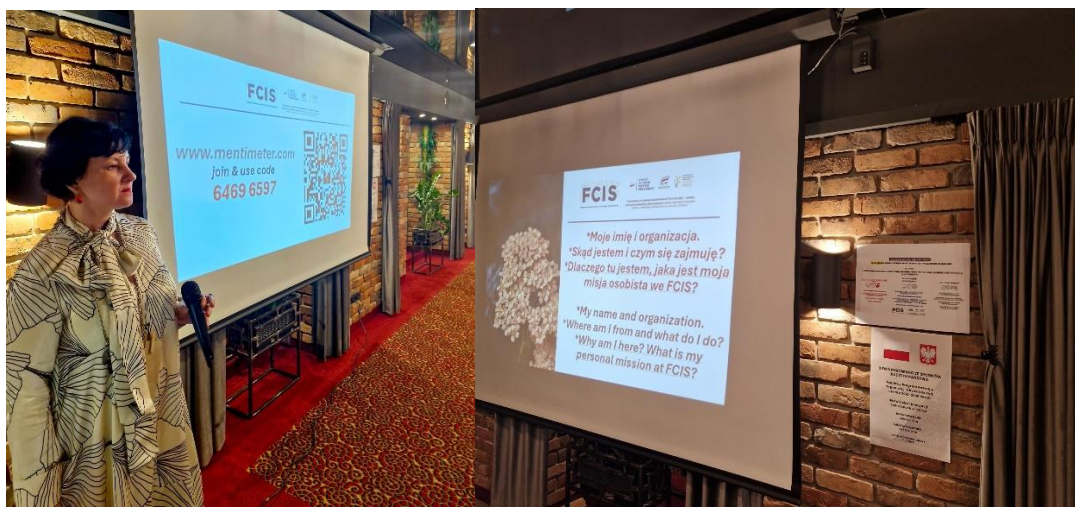
Strategia Rozwoju Fundacji Centrum Inicjatyw na Rzecz Społeczeństwa FCIS do 2030 roku

Fotografie z przebiegu warsztatu, Źródło: zasoby Fundacji FCIS

SFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW NARODOWEGO INSTYTUTU WOLNOŚCI – CENTRUM
ROZWOJU SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO W RAMACH RZĄDOWEGO PROGRAMU
ROZWOJU ORGANIZACJI OBYWATELSKICH NA LATA 2018–2030 PROO

Strategia Rozwoju Fundacji Centrum Inicjatyw na Rzecz Społeczeństwa FCIS do 2030 roku

Fotografie z przebiegu warsztatu, Źródło: zasoby Fundacji FCIS

II. Temat konsultacji – pytania w dyskusji

Tematem konsultacji był projekt Strategii Rozwoju Fundacji Centrum Inicjatyw Społecznych (FCIS) do 2030 roku w obszarze rozwoju innowacji społecznych w Polsce.

Dyskusja została skupiona na elementach strategii: misji, wizji, celach wyrażonych w 11 projektach strategicznych.

Uczestnikom zadano następujące pytania:

1. Po co to realizujemy?
2. Na czym nam najbardziej zależy?
3. Jakie rezultaty chcemy uzyskać?
4. Jak je zmierzmy?
5. Co jest w tym projekcie najlepsze?
6. Co jest w tym projekcie najsłabsze?
7. Możliwości vs zagrożenia?
8. Na ile projekt wpisuje się w Misję, Wizję, Cele?
9. Jak go zrealizujemy?

3 aspekty: STOP, START, MODIFY

SFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW NARODOWEGO INSTYTUTU WOLNOŚCI – CENTRUM
ROZWOJU SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO W RAMACH RZĄDOWEGO PROGRAMU
ROZWOJU ORGANIZACJI OBYWATELSKICH NA LATA 2018–2030 PROO

Strategia Rozwoju Fundacji Centrum Inicjatyw na Rzecz Społeczeństwa FCIS do 2030 roku

III. Uwagi, Opinie uzyskane w dyskusji – do poszczególnych 11 projektów strategicznych

Projekt nr 1. SIEĆ OGRODÓW TERAPEUTYCZNYCH

Uwagi ogólne:

- uwagi do celu projektu: Zielona przestrzeń, Medytacja, Relaks, Ekoterapia, Edukacja ekologiczna, Promocja zdrowego życia zgodnie z naturą, Innowacyjne warsztaty międzynarodowe, Warsztaty sensoryczne, Wybór konkretnego modelu organizacji, który pasuje do wszystkich członków organizacji? Wrażliwość na sytuację społeczno- ekonomiczną w każdym kraju członkowskim; pomysł na program SLOW LIVING; Co z ochroną przyrody?- Zależność od atmosferycznych warunków; Uczenie się przez całe życie; Włączenie przedsiębiorców do projektu; ambitny plan- potrzebni liczni partnerzy.

STOP:

- Skąd nieruchomość/teren do projektu? Zapotrzebowanie na 2 hektary. (Jaka jest koncepcja pozyskania obszaru? Czy tereny są ogrodzone?)
- Co ze zwierzętami na terenie (dzikie zwierzęta)?
- Brak osób wykluczanych,
- Zmienność aury,
- Siła wyższa,
- Środki finansowe za mało,
- Brak promocji,
- kto będzie odpowiedzialny za utrzymanie rezultatu po zakończeniu tego projektu?
- Nie można zmieniać ani ingerować w zmiany środowiska,
- Wątpliwość w jakość artystyczną projektu.

START:

- Lokalizacja na plus,
- Środki,
- Partnerzy,
- Uczestnicy- grupy docelowe,
- Zapotrzebowanie,
- Dostępność,
- Zespół koordynatorów,
- Specjaliści w danych dziedzinach,
- Skuteczna promocja,
- Galeria sztuki na świeżym powietrzu,
- ZIELONE KLASY (zajęcia odbywające się w publicznych parkach).

MODIFY:

- Włączenie do projektu uczelni np. rolniczych, leśniczych, artystycznych
- Dodanie wydarzeń związanych z oprawa muzyczną ludową w istniejących już miejscach.

SFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW NARODOWEGO INSTYTUTU WOLNOŚCI – CENTRUM
ROZWOJU SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO W RAMACH RZĄDOWEGO PROGRAMU
ROZWOJU ORGANIZACJI OBYWATELSKICH NA LATA 2018–2030 PROO

Strategia Rozwoju Fundacji Centrum Inicjatyw na Rzecz Społeczeństwa FCIS do 2030 roku

PROJEKT nr 2. RODZINNY OGRÓD EKOTERAPII I INTEGRACJI SENSORYCZNEJ

STOP:

- Kto podaruje tereny, które powinny być dużymi przestrzeniami?

START:

- Lokalizacja na plus,
- Środki,
- Partnerzy,
- Uczestnicy- grupy docelowe,
- Zapotrzebowanie,
- Dostępność,
- Zespół koordynatorów,

MODIFY:

- Stworzenie ośrodka o charakterze wielopokoleniowym. Dzieci, młodzież, osoby starsze (OZN) wspólnie pracują nad plantacją pomidorów koktajlowych.

PROJEKT nr 3. OTWARTA GALERIA SZTUKI ZIEMI

STOP:

-brak uwag

START:

- Dostępność,
- Naszym celem jest stworzenie miejsca, które stanie się przestrzenią prezentacji sztuki amatorskiej — dostępnej dla wszystkich mieszkańców i odwiedzających miasto.
- Chcemy, aby była to otwarta, inspirująca przestrzeń, w której lokalni twórcy będą mogli zaprezentować swoje prace poza tradycyjnymi galeriami.
- Projekt odpowiada na potrzebę wspierania lokalnych artystów oraz integracji społeczności poprzez sztukę.
- Wpłyne także na wzrost atrakcyjności miasta, podkreślając jego nowoczesny i kreatywny charakter.
- To nie tylko inwestycja w kulturę, ale również w wizerunek i rozwój społeczny regionu
- Naszym celem jest stworzenie miejsca, które stanie się przestrzenią prezentacji sztuki amatorskiej — dostępnej dla wszystkich mieszkańców i odwiedzających miasto. Chcemy, aby była to otwarta, inspirująca przestrzeń, w której lokalni twórcy będą mogli zaprezentować swoje prace poza tradycyjnymi galeriami. Stworzenie bezpiecznego i trwałego miejsca do ekspozycji sztuki w przestrzeni publicznej,
- wykorzystanie materiałów odpornych na warunki atmosferyczne,
- organizacja cyklicznych wystaw i wydarzeń artystycznych,
- włączenie lokalnej społeczności w proces tworzenia i zarządzania przestrzenią,
- przekształcenie terenów przemysłowych lub nieużytków miejskich w nowoczesną strefę kultury.

Korzyści dla miasta i mieszkańców:

- aktywizacja społeczna i kulturalna,
- integracja środowisk twórczych,

**SFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW NARODOWEGO INSTYTUTU WOLNOŚCI – CENTRUM
ROZWOJU SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO W RAMACH RZĄDOWEGO PROGRAMU
ROZWOJU ORGANIZACJI OBYWATELSKICH NA LATA 2018–2030 PROO**

Strategia Rozwoju Fundacji Centrum Inicjatyw na Rzecz Społeczeństwa FCIS do 2030 roku

- rewitalizacja zaniedbanych terenów,
- promocja miasta jako miejsca otwartego na sztukę i innowacje,
- rozwój turystyki kulturalnej.

MODIFY:

- Jak należy rozumieć koncepcję otwartej galerii sztuki w przestrzeni publicznej?
- W jaki sposób definiuje się jej funkcję, zakres działań oraz relację między sztuką a codziennym życiem mieszkańców miasta?
- W jaki sposób planowane rozwiązania konstrukcyjne i materiałowe zapewnią stabilność oraz trwałość galerii plenerowej?
- Jakie środki techniczne i organizacyjne zostaną zastosowane, aby zagwarantować bezpieczeństwo oraz długofalową odporność ekspozycji na warunki atmosferyczne?
- Jakie kierunki rozwoju i możliwe etapy rozbudowy otwartej galerii przewiduje się w przyszłości?
- Czy projekt zakłada stopniowe rozszerzanie przestrzeni, włączanie nowych artystów oraz integrację z działaniami edukacyjnymi i społecznymi?
- W jaki sposób materiały i technologie wykorzystane przy tworzeniu ekspozycji zostaną dostosowane do zmiennych warunków pogodowych?
- Czy rozważane są rozwiązania z zakresu zrównoważonego rozwoju, np. wykorzystanie surowców naturalnych lub pochodzących z recyklingu?
- Jakie wyzwania mogą pojawić się przy pozyskaniu odpowiedniej lokalizacji pod realizację projektu?
- Jak planowane jest pogodzenie potrzeb ekspozycyjnych z obowiązującymi przepisami urbanistycznymi oraz oczekiwaniami społeczności lokalnej?
- W jakim stopniu realizacja otwartej galerii sztuki może ingerować w istniejące środowisko naturalne?
- Jakie działania zostaną podjęte, aby ograniczyć negatywny wpływ inwestycji na przyrodę, zachowując jednocześnie jej estetyczną i ekologiczną wartość?
- Jednym z kluczowych pytań, które pojawia się w kontekście tworzenia otwartej galerii sztuki, jest to, kto przejmie opiekę nad miejscem po zakończeniu projektu. Warto już na etapie planowania rozważyć różne modele zarządzania – na przykład przekazanie odpowiedzialności instytucji kultury lub stworzenie partnerstwa lokalnego, które połączyłoby siły miasta, organizacji pozarządowych i samych mieszkańców. Dzięki temu przestrzeń mogłaby być nie tylko utrzymana, ale też stale rozwijana.
- Drugim ważnym aspektem jest utrzymanie jakości artystycznej projektów. Chcielibyśmy, aby to miejsce pozostawało inspirujące, spójne programowo i otwarte na różne formy twórczości. Dobrym rozwiązaniem mogłoby być powołanie rady programowej lub komisji artystycznej, która czuwałaby nad poziomem i kierunkiem działań - galeria była demokratycznie otwartą przestrzenią – dostępną nie tylko do oglądania, ale i współtworzenia.
- pomysł „ściany projektów” – miejsca, gdzie twórcy mogliby zgłaszać swoje pomysły, a o ich realizacji decydowałoby wielobranżowe jury: artyści, architekci, przedstawiciele samorządu i mieszkańcy. W ten sposób każdy mógłby mieć realny wpływ na kształt i przyszłość tego miejsca.

**SFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW NARODOWEGO INSTYTUTU WOLNOŚCI – CENTRUM
ROZWOJU SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO W RAMACH RZĄDOWEGO PROGRAMU
ROZWOJU ORGANIZACJI OBYWATELSKICH NA LATA 2018–2030 PROO**

Strategia Rozwoju Fundacji Centrum Inicjatyw na Rzecz Społeczeństwa FCIS do 2030 roku

PROJEKT nr 4. CENTRUM ROZWOJU KREATYWNYCH DZIECI I MŁODZIEŻY

STOP:

- przeprowadzenie ankiety diagnozującej potrzeby uczniów, która pozwoli dostosować metody pracy do realnych oczekiwań i problemów wychowanków,
- kadra pedagogiczna powinna mieć możliwość rozwoju w obszarach międzysektorowych, obejmujących edukację, zdrowie psychiczne, pomoc społeczną, a także współpracę z psychologami, terapeutami i specjalistami ds. wsparcia rodzin. Takie podejście pozwoli tworzyć szkołę, która reaguje na problemy uczniów w sposób całościowy, a nie jedynie dydaktyczny;
- zastanowić się, czy projekt ma realne szanse funkcjonować w dłuższej perspektywie, a jeśli nie — należy rozważyć jego modyfikację lub ograniczenie zakresu. Projekty edukacyjne, które wygasają wraz z końcem finansowania, tracą znaczną część swojego potencjału oddziaływania i nie przynoszą trwałych rezultatów.

START:

- Realizacja przedstawionej idei jest bez wątpienia ambitna i innowacyjna, jednak kluczowym warunkiem jej powodzenia jest zagwarantowanie trwałości oraz możliwości kontynuacji działań po zakończeniu finansowania projektowego.

MODIFY:

- czy projekt może objąć swoim zasięgiem studentów oraz kadre akademicką, a więc osoby, które w niedalekiej przyszłości zasilą środowisko edukacyjne. Włączenie tego środowiska mogłoby poszerzyć zasięg projektu, zwiększyć jego wartość naukową i praktyczną oraz przyczynić się do budowania mostów między szkolnictwem średnim a wyższym.
- Istotnym elementem strategii powinno być również opracowanie programu dla uczniów szczególnie uzdolnionych oraz dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Wymaga to zwiększenia liczby godzin zajęć indywidualnych i rozwijających zainteresowania, a także stworzenia przestrzeni dostosowanej do potrzeb nowoczesnych modeli nauczania — otwartej, elastycznej i sprzyjającej pracy projektowej oraz interdyscyplinarnej.
- wprowadzenie modelu czterodniowego tygodnia nauki teoretycznej, z przeznaczeniem piątego dnia na zajęcia praktyczne, projekty, wycieczki edukacyjne i działania terenowe. Takie rozwiązanie sprzyja rozwijaniu kompetencji kluczowych — współpracy, komunikacji, kreatywności i krytycznego myślenia.
- W procesie tworzenia i wdrażania zmian warto czerpać inspirację z przykładów dobrych praktyk — zarówno z projektów realizowanych za granicą, jak i z lokalnych inicjatyw edukacyjnych, które pokazują, że nowoczesna szkoła może być przestrzenią współpracy, rozwoju i wzajemnego zrozumienia.
- brakuje spójnego systemu szkoleń i doskonalenia zawodowego kadry edukacyjnej, który obejmowałby zarówno rozwój kompetencji pedagogicznych, jak i społecznych czy psychologicznych. Projekt mógłby więc stać się impulsem do stworzenia takiego systemu, obejmującego regularne warsztaty, mentoring i wymianę dobrych praktyk.
- Kluczowym elementem pozostaje pytanie: w jaki sposób zapewnimy ciągłość działań po zakończeniu projektu?
- Czy powstanie instytucjonalne zaplecze – np. centrum szkoleniowe, sieć współpracy szkół i uczelni, czy może system grantów na dalsze wdrażanie wypracowanych rozwiązań?

**SFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW NARODOWEGO INSTYTUTU WOLNOŚCI – CENTRUM
ROZWOJU SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO W RAMACH RZĄDOWEGO PROGRAMU
ROZWOJU ORGANIZACJI OBYWATELSKICH NA LATA 2018–2030 PROO**

Strategia Rozwoju Fundacji Centrum Inicjatyw na Rzecz Społeczeństwa FCIS do 2030 roku

- Dopiero opracowanie modelu trwałości pozwoli na rzeczywiste przełożenie idei projektu na długofalową zmianę w obszarze edukacji.
- Kto będzie odpowiedzialny finansowo za realizację i utrzymanie projektu? Należy jednoznacznie określić, która instytucja lub jednostka organizacyjna przejmie odpowiedzialność za zarządzanie budżetem projektu, w tym za nadzór nad wydatkami, rozliczenia z instytucjami finansującymi oraz kontrolę wykorzystania środków zgodnie z założeniami.
- Warto wskazać, czy funkcję tę pełnić będzie organ prowadzący szkołę, jednostka samorządu terytorialnego, uczelnia partnerska, czy też specjalnie powołane konsorcjum projektowe.
- Jednocześnie kluczowe jest określenie zasad kontynuacji finansowania po zakończeniu okresu realizacji projektu – czy zostaną zabezpieczone środki w budżecie jednostki, czy też przewidywane jest dalsze pozyskiwanie funduszy zewnętrznych (np. grantów krajowych, funduszy europejskich, programów ministerialnych lub partnerstw publiczno-prywatnych).
- Jasne przypisanie odpowiedzialności finansowej zwiększy przejrzystość projektu i pozwoli uniknąć trudności w zakresie jego trwałości i dalszego funkcjonowania.

PROJEKT nr 5. PROGRAM REHABILITACJI DZIECI I MŁODZIEŻY PT. ZIELONA KLASA - SALA REHABILITACYJNO - TERAPEUTYCZNA „LEŚNY ŚWIAT”

STOP:

- skąd pozyskanie finansowania po zakończeniu projektu?
- określić grupy i wszystkie problemy, które dotyczą ich indywidualnych potrzeb,

START:

- Dobry kierunek - to będzie działać.
- Miejsce – dobry pomysł,
- Specjaliści- kluczowi,
- Grupa docelowa – jest potrzeba w tej grupie,
- Środki konieczne do pozyskania z różnych źródeł: darowizny, 1,5% podatku, dotacje

MODIFY:

- Obozy letnie dedykowane konkretnym grupom.
- Terapia przez kontakt z naturą.
- Ważne zaangażowanie terapeutów, ekspertów z odpowiednim doświadczeniem!
- Warto zainwestować w pokój (...)
- Jaki będzie sposób rekrutacji dzieci do projektu, zapobiegający stygmatyzacji dzieci w środowisku szkolnym?
- Kryteria kwalifikacyjne dzieci do projektu?
- Jaka jest obecność szkół „Leśny Świat” w strukturze edukacji (wewnętrzne/ zewnętrzne w stosunku do szkoły, w której dziecko się uczy)?
- Kwalifikacje kadry - zatrudnienie kadry?
- Wsparcie asystenta przy powrocie do codziennego funkcjonowania.
- Możliwość kontaktu z psychoterapeutą w cyklu projektu.
- Zapotrzebowanie na ekspertów z dziedziny psychiatrii,

**SFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW NARODOWEGO INSTYTUTU WOLNOŚCI – CENTRUM
ROZWOJU SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO W RAMACH RZĄDOWEGO PROGRAMU
ROZWOJU ORGANIZACJI OBYWATELSKICH NA LATA 2018–2030 PROO**

Strategia Rozwoju Fundacji Centrum Inicjatyw na Rzecz Społeczeństwa FCIS do 2030 roku

- Omawiana grupa jest obszerna.
- Sprawdzić czy posiadamy zdolność i zasoby, środki finansowe do poradzenia sobie z grupami.
- Czasami jest lepiej skupić się bardziej na jednej grupie docelowej.
- „Specjalne potrzeby„ są dużym terminem z przeplatającą się opieką nocną specjalną np. osoby zmagające się jednocześnie z depresją oraz uzależnieniem.

**Projekt nr 6. OŚRODEK MŁODYCH LIDERÓW I ROZWOJU UMIEJĘTNOŚCI KREATYWNYCH
MŁODZIEŻY**

STOP:

- Proponuje się powołanie młodzieżowej rady, stanowiącej forum dialogu, współpracy i samorozwoju dla uczniów. Celem tego ciała byłoby stworzenie bezpiecznej przestrzeni, w której młodzi ludzie mogliby wzajemnie się wspierać, wspólnie omawiać wyzwania, z jakimi się mierzą, oraz poszukiwać konstruktywnych rozwiązań problemów dotyczących ich środowiska szkolnego i lokalnego.

START:

- Inicjatywa potrzebna lokalnie,
- inicjatywa nie tylko wspiera rozwój kompetencji, ale również buduje świadome planowanie przyszłości i odpowiedzialność za własną ścieżkę zawodową,

MODIFY:

- Należy rozważyć, czy korzystniejsze będzie objęcie programem również dzieci w wieku szkolnym, czy też w tym obszarze lepiej skoncentrować wysiłki na młodzieży, która posiada większą samodzielność, rozwinięte umiejętności komunikacyjne oraz zdolność do podejmowania odpowiedzialnych decyzji
- Warto rozważyć, czy bardziej efektywne i ekonomiczne będzie wykorzystanie istniejącej infrastruktury, takiej jak szkoły, biblioteki, domy kultury czy centra młodzieżowe, czy też zasadnym byłoby stworzenie zupełnie nowych, dedykowanych miejsc,
- istotnym wyzwaniem pozostaje pozyskanie zaufania i zaangażowania rodziców, którzy często wybierają dla swoich dzieci tradycyjne formy zajęć dodatkowych, takie jak lekcje tańca, muzyki czy zajęcia sportowe. Aby przekonać ich do udziału w inicjatywie, konieczne jest przedstawienie jasnych korzyści rozwojowych, edukacyjnych i społecznych wynikających z uczestnictwa w programie,
- Istotnym zadaniem jest także rozpoznanie talentów dzieci w obszarze przedsiębiorczości i kreatywnego działania,
- zapewnienie odpowiedniego przygotowania kadry edukacyjnej, która poprowadzi zajęcia związane z przedsiębiorczością, kreatywnością i kompetencjami społecznymi,
- określenie docelowej ścieżki rozwoju zawodowego uczestników programu.

**SFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW NARODOWEGO INSTYTUTU WOLNOŚCI – CENTRUM
ROZWOJU SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO W RAMACH RZĄDOWEGO PROGRAMU
ROZWOJU ORGANIZACJI OBYWATELSKICH NA LATA 2018–2030 PROO**

Strategia Rozwoju Fundacji Centrum Inicjatyw na Rzecz Społeczeństwa FCIS do 2030 roku

Projekt nr 7. LOKALNY OŚRODEK WALKI Z OSAMOTNIENIEM OSÓB STARSZYCH

STOP:

-brak uwag

START:

- projekt odpowiada na ważne potrzeby społeczne. Wiele osób starszych doświadcza samotności, braku możliwości rozmowy i dzielenia się doświadczeniami. Z kolei młodzież często nie czuje się wysłuchiwana i poszukuje przestrzeni, w której mogłaby wyrażać swoje opinie, rozwijać empatię oraz zdobywać praktyczne umiejętności społeczne. Inicjatywa ta może więc pełnić ważną rolę w wzmacnianiu dialogu międzypokoleniowego oraz integracji społecznej, angażując jednocześnie nieaktywnych seniorów i aktywizując młodych ludzi do działań wolontariatu,
- projekt nie tylko umożliwi tworzenie nowych relacji i wzajemne wsparcie różnych pokoleń, ale również wzmocni lokalną wspólnotę, promując solidarność, empatię oraz aktywność obywatelską,
- kluczowym elementem inicjatywy byłoby wdrożenie koncepcji „banku czasu” oraz „banku umiejętności”, opartych na wzajemności i uczeniu się od siebie,
- stworzenie bezpiecznej i przyjaznej przestrzeni międzypokoleniowej, dedykowanej zarówno młodzieży, jak i seniorom. Miejszem takim mogłaby być na przykład kawiarnia społeczna, która stanowiłaby centrum spotkań, wymiany doświadczeń oraz aktywności integracyjnych,
- Seniorzy mogliby dzielić się swoją wiedzą, doświadczeniem życiowym, umiejętnościami rzemieślniczymi czy pasjami, natomiast młodzież mogłaby oferować wsparcie technologiczne, pomoc w poruszaniu się po usługach cyfrowych, a także wsparcie w codziennych aktywnościach. Przykładem takich działań może być pomoc przy zakupach, drobnych pracach domowych, takich jak wymiana żarówki, czy towarzyszenie w załatwianiu formalności. Tego typu współpraca budowałaby więź, zaufanie i poczucie sprawczości po obu stronach.

MODIFY:

- W celu zapewnienia skutecznej realizacji projektu konieczne będzie wyłonienie liderów z obu grup społecznych, którzy będą moderować działania oraz wspierać proces organizacji spotkań i inicjatyw. Ważna będzie również kampania informacyjna w szkołach, która pozwoli na pozyskanie młodzieżowych wolontariuszy i zwiększy świadomość wśród młodych osób na temat wartości współpracy międzypokoleniowej. Dodatkowo, dotarcie do seniorów potrzebujących wsparcia może odbywać się poprzez współpracę z Domami Pomocy Społecznej oraz innymi instytucjami działającymi na rzecz osób starszych,
- W planowaniu projektów międzypokoleniowych niezbędne jest zachowanie równowagi w zakresie zaangażowania obu grup społecznych. Nie można ograniczać działań wyłącznie do seniorów, ponieważ skuteczne inicjatywy wymagają aktywnego udziału młodzieży i innych grup uczestników. Skupienie się wyłącznie na jednej grupie może ograniczyć efektywność programu, zmniejszyć jego oddziaływanie społeczne oraz ograniczyć możliwość wymiany doświadczeń i umiejętności między pokoleniami.
- Obecnie jednym z istotnych wyzwań jest niedobór wolontariuszy, którzy mogliby wspierać realizację projektu. Brak zaangażowanych osób utrudnia organizację działań, prowadzenie spotkań i inicjatyw, a także ogranicza skalę możliwych interakcji międzypokoleniowych. W związku z tym konieczne są skuteczne strategie pozyskiwania wolontariuszy, w tym kampanie

**SFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW NARODOWEGO INSTYTUTU WOLNOŚCI – CENTRUM
ROZWOJU SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO W RAMACH RZĄDOWEGO PROGRAMU
ROZWOJU ORGANIZACJI OBYWATELSKICH NA LATA 2018–2030 PROO**

Strategia Rozwoju Fundacji Centrum Inicjatyw na Rzecz Społeczeństwa FCIS do 2030 roku

informacyjne w szkołach, współpraca z uczelniami wyższymi, organizacjami pozarządowymi oraz lokalnymi instytucjami.

- Kolejnym wyzwaniem są niewystarczające interpretacje prawne dotyczące funkcjonowania projektów międzypokoleniowych. Brak jasnych regulacji dotyczących odpowiedzialności za uczestników, zasad wolontariatu, ochrony danych osobowych i bezpieczeństwa osób starszych i młodych może rodzić ryzyko prawne. Dlatego przed rozpoczęciem projektu konieczne jest opracowanie odpowiednich procedur, konsultacja z ekspertami prawnymi oraz uwzględnienie wszelkich wymogów formalnych, aby zapewnić zgodność działań z obowiązującymi przepisami.
- Tylko kompleksowe podejście, które łączy aktywność obu grup społecznych, skuteczne pozyskiwanie wolontariuszy oraz przestrzeganie przepisów prawnych, pozwoli na realizację projektu w sposób bezpieczny, efektywny i trwały.
- W planowaniu działań mających na celu wsparcie seniorów istotnym pytaniem pozostaje z kim powinni być łączeni uczestnicy projektu, aby osiągnąć maksymalny efekt społeczny i emocjonalny. Ważne jest, aby seniorzy nie czuli się samotni ani zapomniani, a jednocześnie angażowali w sposób aktywny i wartościowy.
- Jednym z rozwiązań jest łączenie seniorów ze sobą nawzajem, co umożliwia tworzenie więzi rówieśniczych, dzielenie się doświadczeniem życiowym, wspólne spędzanie czasu oraz rozwijanie zainteresowań i pasji. Takie podejście sprzyja wzmocnieniu poczucia przynależności i minimalizuje izolację społeczną.
- Alternatywnie, lub równolegle, można łącząc seniorów z młodszym pokoleniem – dziećmi i młodzieżą. Wówczas możliwa jest wymiana doświadczeń, przekazywanie wiedzy i umiejętności, a także wzajemne wsparcie w codziennych czynnościach. Takie działanie nie tylko przeciwdziała samotności seniorów, ale również rozwija empatię, umiejętności społeczne i świadomość społeczną młodszych uczestników.
- optymalnym rozwiązaniem wydaje się łączenie obu strategii w ramach jednego programu – seniorzy spotykaliby się zarówno w grupach rówieśniczych, jak i w działaniach międzypokoleniowych, co pozwalałoby na wszechstronny rozwój społeczny, emocjonalny i edukacyjny.

Projekt nr 8. ZDROWIE MENTALNE NASTOLATKÓW

STOP:

-brak uwag

START:

-brak uwag

MODIFY:

- W ramach projektu rekomenduje się aranżowanie różnorodnych aktywności sprzyjających zdrowiu fizycznemu i psychicznemu uczestników, zarówno młodzieży, jak i seniorów. Propozycje obejmują między innymi zajęcia ruchowe i sportowe, takie jak joga, nordic walking, a także aktywności w kontakcie z naturą oraz zwierzętami. Takie działania pozwalają na poprawę kondycji fizycznej, redukcję stresu, integrację społeczną oraz rozwijanie świadomości ekologicznej.

**SFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW NARODOWEGO INSTYTUTU WOLNOŚCI – CENTRUM
ROZWOJU SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO W RAMACH RZĄDOWEGO PROGRAMU
ROZWOJU ORGANIZACJI OBYWATELSKICH NA LATA 2018–2030 PROO**

Strategia Rozwoju Fundacji Centrum Inicjatyw na Rzecz Społeczeństwa FCIS do 2030 roku

- Równolegle warto zaangażować młodych ludzi do wzajemnego wspierania się, zarówno w aspekcie społecznym, jak i praktycznym. Wspólna aktywność sprzyja budowaniu więzi, rozwijaniu empatii oraz kształtowaniu kompetencji społecznych i interpersonalnych.
- Projekt powinien także uwzględniać działania mające na celu normalizowanie problemów ze zdrowiem psychicznym. W praktyce oznacza to prowadzenie kampanii edukacyjnych, udostępnianie materiałów informacyjnych oraz stworzenie telefonu zaufania, który umożliwia szybki kontakt z odpowiednimi specjalistami – psychologiem, terapeutą czy doradcą. W razie potrzeby uczestnicy mogliby być przekierowywani do profesjonalnej pomocy, co zapewnia bezpieczeństwo psychiczne i wsparcie w trudnych sytuacjach.
- Takie podejście łączy aktywizację fizyczną, społeczną i emocjonalną, tworząc kompleksowy system wsparcia dla obu grup uczestników oraz wzmacniając poczucie bezpieczeństwa, samodzielności i przynależności do społeczności.
- W planowaniu działań projektowych należy uwzględnić zasadę skupienia się na pracy w małych grupach lub na pojedynczych jednostkach. Takie podejście pozwala na indywidualizację wsparcia, lepsze dopasowanie metod pracy do potrzeb uczestników oraz skuteczniejsze reagowanie na konkretne trudności.
- Jednocześnie ważne jest, aby nie próbować rozwiązywać wszystkich problemów jednocześnie, lecz systematycznie identyfikować priorytety i stopniowo wprowadzać zmiany. Dzięki temu możliwe jest osiągnięcie trwałych rezultatów, bez nadmiernego obciążania uczestników czy kadry realizującej projekt.
- W kontekście edukacji zdrowotnej wskazana jest rewizja zakresu rządowego programu, tak aby działania były realistyczne, skuteczne i dopasowane do możliwości uczestników. Obejmuje to zarówno dostosowanie treści merytorycznych, jak i metod nauczania, w tym wprowadzenie elementów praktycznych, interaktywnych i angażujących uczestników w sposób aktywny.
- Takie podejście pozwala na zrównoważone i efektywne wprowadzanie zmian, minimalizuje ryzyko przeciążenia uczestników oraz zwiększa szansę na osiągnięcie wymiernych rezultatów programu.
- W realizacji projektu istotnym elementem jest zaangażowanie rodziców, o ile jest to możliwe i praktyczne. Ich udział może przyczynić się do lepszego wsparcia młodzieży w procesie edukacyjnym, wzmocnienia efektów działań profilaktycznych oraz zwiększenia świadomości rodzinnej w zakresie zdrowia fizycznego i psychicznego dzieci i młodzieży.
- Ważnym aspektem programu jest również wprowadzenie zajęć uwalniających umysł, które sprzyjają redukcji stresu, rozwijaniu kreatywności, koncentracji i umiejętności radzenia sobie z trudnościami. Zajęcia takie mogą obejmować m.in. medytację, techniki relaksacyjne, ćwiczenia *mindfulness*, sztukę terapeutyczną lub inne formy aktywności sprzyjające zdrowiu psychicznemu.
- Dodatkowo, projekt powinien uwzględniać ocenę poziomu wiedzy społeczeństwa na temat właściwego stanu zdrowia nastolatków, obejmując zarówno rodziców, jak i młodzież. Pozwoli to zidentyfikować obszary wymagające interwencji, dostosować działania edukacyjne do realnych potrzeb oraz skuteczniej planować kampanie informacyjne i programy profilaktyczne.
- Takie podejście umożliwia kompleksowe wspieranie zdrowia fizycznego i psychicznego młodzieży, przy jednoczesnym zaangażowaniu rodzin i społeczności lokalnej w proces edukacji i profilaktyki.

SFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW NARODOWEGO INSTYTUTU WOLNOŚCI – CENTRUM
ROZWOJU SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO W RAMACH RZĄDOWEGO PROGRAMU
ROZWOJU ORGANIZACJI OBYWATELSKICH NA LATA 2018–2030 PROO

Strategia Rozwoju Fundacji Centrum Inicjatyw na Rzecz Społeczeństwa FCIS do 2030 roku

Projekt nr 9. PROGRAM WYJAZDY PO ROZWÓJ MŁODYCH Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

STOP:

-brak uwag

START:

-brak uwag

MODIFY:

- W celu skutecznej realizacji projektu niezbędne jest stworzenie kompleksowej kampanii edukacyjnej, której celem będzie zwiększenie świadomości społecznej oraz zaangażowania instytucji i społeczności lokalnych. Kampania powinna obejmować zarówno działania informacyjne skierowane do ośrodków współpracujących, jak i szeroką edukację społeczeństwa na temat potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz możliwości wspólnego działania.
- Kolejnym istotnym krokiem jest utworzenie bazy ośrodków, które byłyby zainteresowane współpracą w ramach projektu. Taka baza pozwoliłaby na koordynację działań, wymianę doświadczeń oraz szybsze reagowanie na potrzeby uczestników.
- Ważnym elementem przygotowawczym są również badania środowiskowe, pozwalające zidentyfikować realne potrzeby ośrodków oraz oczekiwania osób z niepełnosprawnościami. Analiza ta powinna obejmować m.in. infrastrukturę, dostępność specjalistycznych zajęć, kompetencje kadry oraz bariery organizacyjne i społeczne, z którymi borykają się uczestnicy. Wyniki badań umożliwią dostosowanie działań projektowych do konkretnych potrzeb, zapewniając ich skuteczność, adekwatność i większą satysfakcję uczestników. Takie podejście pozwala na zaplanowanie spójnego i efektywnego systemu wsparcia, który uwzględnia zarówno możliwości ośrodków, jak i indywidualne potrzeby osób z niepełnosprawnościami, a jednocześnie zwiększa efektywność edukacyjną i integracyjną projektu.
- W kontekście planowania wyjazdu edukacyjno-integracyjnego istotnym pytaniem pozostaje określenie jego głównego celu. Należy jednoznacznie wskazać, czy priorytetem jest przede wszystkim integracja społeczna uczestników, umożliwiająca budowanie więzi, współpracy oraz poczucia przynależności do grupy, czy też celem nadrzędnym są szanse edukacyjne, rozwojowe i zawodowe, które uczestnicy mogą wykorzystać w przyszłości.
- Jeżeli celem jest integracja społeczna, program powinien obejmować działania grupowe, gry i warsztaty rozwijające kompetencje interpersonalne, zajęcia wzmacniające współpracę oraz przestrzeń do wymiany doświadczeń między uczestnikami.
- Jeżeli natomiast głównym celem są aspekty edukacyjne i zawodowe, wyjazd powinien koncentrować się na warsztatach praktycznych, szkoleniach kompetencyjnych, spotkaniach z ekspertami i mentorami, a także na możliwościach zdobycia doświadczenia, które będzie przydatne w przyszłej karierze zawodowej uczestników.
- Warto również rozważyć łączenie obu wymiarów – integracyjnego i edukacyjnego – tak aby uczestnicy jednocześnie rozwijali kompetencje społeczne i zdobywali wiedzę lub doświadczenia przydatne w edukacji i pracy zawodowej. Jasne określenie głównego celu pozwala lepiej zaplanować program, dobrać odpowiednie metody i narzędzia, a także precyzyjnie mierzyć efekty wyjazdu.

**SFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW NARODOWEGO INSTYTUTU WOLNOŚCI – CENTRUM
ROZWOJU SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO W RAMACH RZĄDOWEGO PROGRAMU
ROZWOJU ORGANIZACJI OBYWATELSKICH NA LATA 2018–2030 PROO**

Strategia Rozwoju Fundacji Centrum Inicjatyw na Rzecz Społeczeństwa FCIS do 2030 roku

- W realizacji projektu warto rozważyć zaangażowanie uczestników w samodzielne pozyskiwanie funduszy, co pozwoli im rozwijać kompetencje przedsiębiorcze, umiejętności organizacyjne i świadomość finansową. Uczestnictwo w procesie fundraisingu może stanowić także motywację do większego zaangażowania w projekt oraz wzmocnić poczucie odpowiedzialności za jego powodzenie.
- Kolejnym zagadnieniem jest kwestia wyjazdu zagranicznego. Należy rozważyć, czy realizacja części działań poza granicami kraju jest możliwa i zgodna z regulacjami projektowymi. Wyjazd taki może stanowić cenne doświadczenie edukacyjne i kulturowe, a także otworzyć uczestnikom nowe perspektywy zawodowe i społeczne. Jednocześnie wymaga to dokładnej analizy logistycznej, finansowej i prawnej.
- Przy planowaniu działań kluczowe jest również przeprowadzenie research wśród podobnych grup, mającego na celu identyfikację rzeczywistych potrzeb uczestników oraz analizę działań, które okazały się skuteczne w innych projektach. Pozwoli to dostosować projekt do oczekiwań uczestników, zwiększyć jego atrakcyjność oraz skuteczność realizowanych inicjatyw.

**PROJEKT NR 10. OGÓLNOPOLSKI PROGRAM CAMPUSY LIDERÓW ZARZĄDZANIA
INFORMACJAMI I PUBLIKACJAMI CYFROWYMI**

STOP:

- Zbyt mały budżet na zaangażowanie ekspertów

START:

- Odpowiednia misja dla FCIS
- Warsztaty z rozpowszechniania wiedzy,
- Wyłonienie specjalistów (FACT- CHECKERS).
- Kampania społeczna,

MODIFY:

- Stworzenie aplikacji (IT- APP),
- Powinni być przyciągnięci/ zatrudnieni wysoko wykwalifikowani eksperci,
- Warsztaty, studia przypadków - mentorzy, specjaliści: dziennikarze, inżynierzy, specjaliści od filozofii, nauki etyczne,
- Zbadać z jakich środków lokalnych można skorzystać,
- „Fake News Challenge” - zidentyfikowanie oraz zbadanie fałszywych wiadomości;
- Sprzęt komputerowy JEST NIEZBĘDNY,
- Serwerownia - duże projekty,
- Moduł: Szkolenia dla pracowników administracji publicznej,
- Zagadnienie: Jak można zmniejszyć ilość informacji?
- Zbudowanie programu z celem (tak sądzimy) przybliżenie się . „ Wdrożenie komunikacji itp.”
- Skupienie się na lokalnych zasobach,
- Być bardziej elastycznym we współpracy humanistycznej nie tylko ekonomicznej,
- Wyzwania związane z AI + cyberbezpieczeństwo.

SFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW NARODOWEGO INSTYTUTU WOLNOŚCI – CENTRUM
ROZWOJU SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO W RAMACH RZĄDOWEGO PROGRAMU
ROZWOJU ORGANIZACJI OBYWATELSKICH NA LATA 2018–2030 PROO

Strategia Rozwoju Fundacji Centrum Inicjatyw na Rzecz Społeczeństwa FCIS do 2030 roku

**PROJEKT nr 11. MIĘDZYNARODOWY PROGRAM PRZYWÓDZTWA- AKADEMIA MŁODYCH
LIDEREK**

STOP:

- Kto jest grupą docelową? - powinno być bardziej określone, w przeciwnym razie jest zbyt ogólnie,
- Młodzi mężczyźni także potrzebują wsparcia,

START:

- Stworzyć sieć mentorów,
- Praca z coachami kariery, psychologami i innymi specjalistami,
- Międzynarodowe wymiany z młodymi liderkami,
- Motywacja,
- Wyjście ze strefy komfortu,

MODIFY:

- Co to są te marginalizowane środowiska konkretnie - jakie (obszary). Zdrowie np. świadczenia zdrowotne ... inne?
- Współpraca kobiet z młodymi liderkami w celu włączenia ich w rynek pracy.

Podczas warsztatu Międzynarodowa Sieć Kręgi Innowacji (ICN) zgłosiła chęć realizacji projektu o zasięgu europejskim pt. Slow living Program – edukacja o praktykach czyniących małe społeczności bardziej odpornymi i lepszymi miejscami do życia.
ICN przygotowuje projekt na 2026 rok.

Raport sporządziła: Eliza Szadkowska

Data: 30.10.2025 r.

Kontakt do organizatora:

Fundacja Centrum Inicjatyw na Rzecz Społeczeństwa FCIS

Biuro: Al.1000-Lecia P. P. 56/123, 15-111 Białystok, Polska

e-mail: fundacja.fcis@gmail.com

Tel. +48 662085729

Media:

www.fundacja.fcis.pl

www.facebook.com/fundacja.fcis/